04/04/2024

Συνταγματική αναθεώρηση και θρησκευτική ουδετερότητα – Του Αλεξίου Παναγόπουλου

/ Γνώμες

Το ιστορικό προοίμιο του Ελλ. Συντάγματος ή αλλιώς η Προμετωπίδα σαν να ενοχλεί κάποιους σήμερα επειδή στον 21ο αιώνα προτάσσεται έναντι του Συντάγματος η ιερά επίκληση «εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος».

- Γράφει ο Αλέξιος Παναγόπουλος (Academic. Prof. DD Dr. Habil.)

Για κάποιους που δεν γνωρίζουν τη Συνταγματική μας Ιστορία ή δεν αποδέχονται το Εκκλησιαστικό και Κανονικό Δίκαιο, αυτή η Προμετωπίδα προσδίδει γι’ αυτούς δήθεν θεοκρατικό χαρακτήρα στο ίδιο το θεμέλιο της συνταγματικής τάξης. Πιθανόν ξεχνούν τους βασικούς συνιδρυτές αυτού, ότι οι ήρωες πρόγονοί μας το αυτό επέλεξαν οι ίδιοι, γιατί οι ίδιοι πίστευαν ότι ελευθερώθηκαν απ’ τον Οθωμανικό Ζυγό, για του Χριστού τη Πίστη την Αγία και κατόπιν της Πατρίδος την Ελευθερία. Προσωπικά νιώθω περήφανος που έχω καταγωγή από πρόγονο που πρωτοστάτησε στην απελευθέρωση και την επανάσταση του 1821 στην Ιερά Μονή

Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων, της οποίας πολιούχος είναι ο άγιος στα λείψανα του οποίου ορκίστηκαν και του οποίου φέρω και το όνομά του, ως πνευματικό κληρονόμημα εκ των προγόνων μου, του ένδοξου εκείνου τόπου του Μωριά. Εάν κάποιος δεν έχει άμεσα ένδοξους προγόνους, έχει σίγουρα έμμεσα, γιατί στον ηρωϊκό τόπο τούτο οι ήρωες ήταν πολύ περισσότεροι απ' τους εφιάλτες και τους νενέκους.

Η προμετωπίδα αυτή ως προοίμιο του Ελλ. Συντάγματος, δεν είναι τίποτα άλλο πέρα απ' το σεπτό προοίμιο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, που προτάσσεται του Ελλ. Συντάγματος της Επιδαύρου ως της απόλυτης καταστατικής και ηρωϊκά γενέθλιας πράξης του νέου ελληνικού Κράτους. Είναι το προοϊμιο της καταστατικής πράξης της μετά από αιματηρές ηρωϊκές θυσίες για τη «πολιτική ύπαρξη και ανεξαρτησία» του ελληνικού έθνους, που κηρύχθηκε διά των νομίμων παραστατών του «εις εθνικήν συνηγμένων συνέλευσιν ενώπιον Θεού και ανθρώπων εν Επιδαύρω», όπως ήδη έχω αναφέρει και σε βιβλίο μου: Ανθρώπινα Δικαιώματα, σύνταγμα, πολίτης, παγκοσμιοποίηση και κράτος δικαίου, Αθήνα 2023.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ.
ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ.
ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩ

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ
ΤΡΙΑΔΟΣ
ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
ΤΙΤΛΟΣ Α. ΤΜΗΜΑ Α.

Η διατήρηση της Συνταγματικής Προμετωπίδας δηλ. του προοιμίου είναι μια ύψιστη συνταγματική νομική πράξη ιστορικής μνήμης και σεβασμού της συνέχειας του νέου-ελληνικού κράτους, δεν είναι πράξη θρησκευτικού θεοκρατισμού ή χρωματισμού, που δήθεν προσβάλλει το θρησκευτικό φρόνημα και τις κοσμοθεωρίες ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις των μη χριστιανών η των μη ορθοδόξων.

Η Προμετωπίδα ή το προοίμιο ενώ δεν έχει κανονιστικό περιεχόμενο, προβάλλει το ήθος και τη συνέπεια στις αρχές των προγόνων μας, έτσι παρέμεινε και

διατυπωμένο σε καθαρεύουσα, ακόμα και μετά τη μεταγλώτισση του Ελλ. Συντάγματος στη δημοτική γραφή με το Β’ Ψήφισμα της ΣΤ’ Αναθεωρητικής Βουλής.

Χαρακτηριστικά ας αναφέρουμε ότι και στο Σύνταγμα της Ιρλανδίας του 1937/1987 επικαλείται την Αγία Τριάδα, το Σύνταγμα της Ελβετίας του 1874 το όνομα του Παντοδύναμου Θεού, η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ του 1776 επικαλείται τη «Μαρτυρία του Ανωτάτου Κριτή του Σύμπαντος», με εμπιστοσύνη στη «Προστασία της Θείας Πρόνοιας», δίχως να θίγει τη θρησκευτική ουδετερότητα του Κράτους. Στο Προοίμιο του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης του έτους 1949 υπάρχει η «Συνείδηση της Ευθύνης ενώπιον του Θεού και των Ανθρώπων». Τα προοϊμια αυτά, ενώ δεν υποδηλώνουν όλα χριστιανική ή ορθόδοξη πίστη, όμως είναι θρησκευτικού χαρακτήρα και αποδίδουν σεβασμό στο Δημιουργό, όπως ο κάθε λαός το κατανοεί και το βιώνει.

Η επίκληση της Αγίας Τριάδος δεν είναι μια παρωχημένη αντίληψη, αλλά είναι νομική και ιστορική επανάληψη της προμετωπίδας των συνθηκών που συνήπτοντο και μεταξύ των ευρωπαίων χριστιανών μοναρχών και κατά τη περίοδο της απόλυτης μοναρχίας. Οι επιστολές και η δημόσια αλληλογραφία των Ορθοδόξων ηγεμόνων πάντα θα είχαν την επίκληση εις το όνομα του Θεού.

Η επίκληση του θείου ως invocatio dei, στη δημόσια αλληλογραφία της καθ’ ημας Ανατολής και στο Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος ήταν πάντοτε δημόσια και εμφανή. Καθώς επίσης και στην επαναστατική αλληλογραφία μεταξύ των αγωνιστών οπλαρχηγών των Ελλήνων. Το Τριαδικό Δόγμα που μνημονεύεται στη Προμετωπίδα δεν είναι μόνο Ορθόδοξο, αλλά ευρύτερης αποδοχής ευρωπαϊκό χριστιανικό δόγμα. Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας που έγινε στη Επίδαυρο, κι ολόκληρο το «κεκτημένο» της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας συνοψίζει και αναφέρεται στο προοίμιο της αυτοσυνειδησίας μας για το σύγχρονο Σύνταγμα που έχει συνείδηση της ιστορικής προέλευσής του κι ο κοινός νομοθέτης.

Καλό θα ήταν να ασχολούμαστε περισσότερο με τη συνταγματική και ιστορική αυτογνωσία μας και με την ανάδειξη των μεγάλων προσωπικοτήτων του Γένους μας που σφράγισαν με τη παρουσία τους και το έργο τους για το σήμερα και το αύριο του Ελληνισμού, όπως και σημειώνω στο πρόσφατο βιβλίο μου: Ευρωπαϊκοί Θεσμοί, έθνη κράτη και παγκοσμιοποίηση.

Το Πολιτικό αίτημα του συνταγματικού χωρισμού Εκκλησίας & Κράτους

Η διάκριση των σχέσεων Κράτους και Ορθόδοξης Εκκλησίας με την ενδεχόμενη

κατάργηση του άρθρου 3 και της ιστορικής προμετωπίδας ή προοιμίου του Ελλ. Συντάγματος αποβλέπουν πιθανόν στο περιορισμό της «θρησκείας» μέσα στο χώρο της «ιδιωτικότητας».

Όσοι υποστηρίζουν την άποψη για μια θρησκευτική ουδετερότητα του Κράτους, δηλ. να παύσει η ανάμειξη του Κράτους με την Ορθόδοξη Χριστιανική Εθιμοτυπία, δηλαδή η παύση της παρουσίας πολιτικών σε θρησκευτικές τελετές, στρατιωτικά αγήματα σε λιτανείες, επίσημες δοξολογίες, ορκωμοσίες πολιτικής ηγεσίας, πιθανόν να αγνοούν βασικές συνταγματικές προϋποθέσεις.

Οι τάσεις για θρησκευτική ουδετερότητα ταυτίζουν τις σχέσεις Κράτους και Ορθόδοξης Εκκλησίας με το δια-χωρισμό της κοινωνίας και της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Αλλά όπως είπαμε αγνοούν το κανονικό δίκαιο ή δεν το αποδέχονται, αφού Εκκλησία δεν είναι μόνο ο κλήρος, αλλά ο κλήρος με το λαό. Εσφαλμένα και πιθανόν από παρερμηνεία παραθεωρούν ότι το μέτρο της θρησκευτικότητος της ελληνικής κοινωνίας, δηλ. του Ελληνικού Λαού, δεν είναι νομικό ζήτημα, ούτε χρήζει ρύθμισης με κανόνες δικαίου και μάλιστα αυξημένης τυπικής ισχύος.

Τα ήθη και έθιμα του Ελληνικού Λαού δεν νομοθετήθηκαν, δεν επιβλήθηκαν με νόμο, για να καταργηθούν με νόμο, ούτε η διατήρησή τους έχει σχέση με τη νομοθεσία. Είναι γέννημα της απλής και άδολης ψυχής του Έλληνα, με το Ορθόδοξο εκκλησιαστικό φρόνημα και τη μαρτυρία του μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι της Ελλάδος. Εάν κάποιοι θεωρούν ενοχλητική τη παρουσία των πολιτικών σε θρησκευτικές τελετές δεν αποτελεί αντικείμενο νομικής ρύθμισης, αλλά έχει σχέση με τη ζωντανή σχέση της ελληνικής κοινωνίας με την Ορθόδοξη παράδοση και τη θρησκευτική μαρτυρία κι όχι με τη συνταγματική θεσμική σχέση του Κράτους και της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Ας το ξεκαθαρίσουμε, η παρουσία εκπροσώπων του Κράτους σε θρησκευτικές τελετές δεν προβλέπεται σε νομοθετικό πλαίσιο ούτε απ’ το άρθρο 3., του Ελλ. Συντάγματος.

Οι θρησκευτικές τελετές είναι η απόδοση τιμής σε ήρωες και αγίους μέλη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, μέσω του ιστορικού ρόλου που διαδραμάτισαν για την Ελεύθερη Ελλάδα ως χώρα μας. Η συμμετοχή δεν είναι υποχρεωτική για όποιον θα έχει συνειδησιακό πρόβλημα, μπορεί ο κάθε πολιτικός ή πολίτης να συμμετέχει μόνο στο πολιτικό μέρος του όλου εθνικού ή εκκλησιαστικού εορτασμού, υπό τις ευγενείς συνθήκες του ίσου σεβασμού προς όλους, πρβλ. παλιότερο βιβλίο μου: Ιστορία Σύγχρονων Πολιτικών & Συνταγματικών Θεσμών, Ελλάδας- Ευρώπης.

Έτσι και τα σύμβολα σε δημόσιους χώρους δεν θίγουν την ουδετερότητα, αφού τα χριστιανικά σύμβολα σε δημόσιους χώρους θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι συγκροτούν ένα ιστορικό απόθεμα, εκ της σεβαστής ιστορικής μνήμης του Γένους

μας και του πολιτειακού συμβολισμού, τα οποία δεν συνιστούν καμία δήλωση θρησκευτικού θεοκρατισμού του Κράτους, ούτε και την προσβολή της θρησκευτικής Ελευθερίας των μη χριστιανών Ελλήνων πολιτών, αλλά δηλώνουν εμφανώς την πολιτισμική, ιστορική και νομική συνείδηση ενός Γένους ηρώων και μαρτύρων!

Ήδη απ' το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και για τα θρησκευτικά σύμβολα σε δημόσιους χώρους, έχει διευκρινιστεί νομικά η διάσταση αυτή του δεκτού πολιτισμικού συμβολισμού. Στη νομολογία του Ανωτάτου αυτού Δικαστηρίου συναποτελλούνται στοιχεία πολιτιστικής ταυτότητας της κοινωνίας, η διατήρηση εμπίπτει στο επιτρεπτό περιθώριο εκτίμησης του κάθε Κράτους, όταν δεν συνδυάζεται με τις πρακτικές της παραβίασης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – ΕΣΔΑ.

Πηγή: pemptousia.gr